

Posudek oponenta na bakalářskou práci

Petry Čubové „Ekonomická teorie a ochrana hospodářské soutěže“
(srovnání přístupů neoklasické ekonomie a rakouské školy)

Cíl práce a její poznávací rámec:

Autorka si explicitně nezadáva problém, který chce řešit, ani hypotézy, pomocí kterých chce řešení dosáhnout. Volí si spíše oblast bádání, téma, o kterém chce spolehlivě pojednat. Problém vidí v nepřehlednosti poznatků o zvoleném tématu; chce ji překonat zúžením svého výkladu na konfrontaci dvou teoretických přístupů. Cíl pak formuluje takto: chce seznámit čtenáře se zmíněnými teoretickými přístupy a využít jejich konfrontace pro vymezení rámce, pomocí kterého by mohla hodnotit existující (skutečnou) situaci v ČR v této oblasti (viz s.3). Práce také necharakterizuje explicitně metodu, která je při zkoumání tématu použita. Z povahy textu však je zřejmé, že autorka pracuje s vybranými odbornými texty a dokumenty. Z větší části jde o učebnicové texty a překlady vydávané Liberálním institutem, několik dalších odborných podkladů, jeden cizojazyčný text a podklady ÚOHS včetně zákona o ochraně hospodářské soutěže. Při hodnocení práce budu brát v úvahu otázku, zda autorka splnila cíl, který si zadala a pomocí jakých argumentů tohoto cíle dosáhla. Moje situace bude ztížena tím, že cíl práce je formulován dosti obecně, bez specifikace řešeného problému. Hypotéza je formulována spíše ideově – jako zaujatí určitým teoretickým pohledem. Autorka explicitně straní teoretické koncepci rakouské školy, což do značné míry předjímá její řešení a omezuje jeho doložení či zpochybnění.

Struktura práce a získané poznatky:

Po úvodní poznámce, kde je uveden výše citovaný záměr práce, následuje soubor kapitol, které pojednávají o různých aspektech zvoleného tématu. Nejprve je vymezena politika hospodářské soutěže, její cíle, prostředky i aktéři. Ty jsou krátce popsány jak pomocí obecnějšího pojmového vymezení, tak v konkrétních formách projevu v ČR. V této praktické části jsou uvedeny další důležité pojmy jako jsou formy omezení konkurence podle hlediska postavení aktérů tržního prostředí či povahy trhů. Na závěr je připojen popis několika případů rozhodnutí ÚOHS. Ve třetí kapitole je krátce charakterizována situace v EU. Komentář uvádí změny, které pro tuto oblast přinesl vstup ČR do EU. Jejich hodnocení je charakterizováno jen velmi neurčitě, spíše naznačeno jako ambivalentní. Odtud se pak přechází ke klíčovému textu práce – charakteristice dvou teoretických ekonomických přístupů – hlavního proudu a rakouské školy. Autorka se věnuje zejména pojům a problémům, které se týkají zvoleného tématu- ochrany hospodářské soutěže: fungování trhu, povahy konkurence, vymezení ekonomického aktéra, monopolu, úlohy regulace a státu. Poslední kapitola představuje závěr práce. Shrnuje spíše text práce a předpoklad o významu argumentů rakouské školy pro pochopení způsobu fungování konkurenčního prostředí a úlohy státu v něm. Jde o argumenty podnikatelského objevování, dynamického pojetí rovnováhy (včetně její otevřenosti k okolnostem) a subjektivnost rozhodování ekonomických aktérů. Omezení, které působí na možné změny v pojetí ochrany hospodářské soutěže vidí v převaze neoklasických přístupů a neznalosti alternativních přístupů (rakouské školy).

Hodnocení bakalářské práce:

Autorka si zadala náročný cíl. Chce poukázat na možnost uplatnění teoretických přístupů v konkrétní praktické aktivitě. Předpokládá, že konfrontace dvou teoretických přístupů ji umožní hodnotit stav a možné změny konkrétně fungujících instituce (ÚOHS). Tento vztah je značně zprostředkovaný a tím se autorka vystavuje riziku, že nejen mohla zvolit nevhodné

ekonomické teoretické přístupy k analyzovanému tématu a tím nepostihnout vlivy dalších faktorů, které působí na možnou změnu praktik jednání. Ta jsou uvedena pouze ve formě zjednodušených představ (např. o fungování instituce na str.31-32.). Tyto námitky lze také k práci vyjádřit. Ve vztahu ke zvolenému tématu by bylo zřejmě vhodnější volit jiné teoretické přístupy (např. institucionální ekonomii). a práce přirozeně nedošla do cíle, který si zadala. Poznatky o existující praxi v ČR jsou spíše popsány, než aby byly prozkoumány faktory, které by mohly ovlivnit jejich změnu. Např. kritika činnosti ÚOHS používá argumenty (profesionalizace instituce, politizace instituce), pro které nebyly vytvořeny teoretické opory (pojetí profesionality a vztahu politiky a exekutivy). Teoretická část tak leží vedle praktického popisu. Určitý problém také vzniká s použitou literaturou. Mnohé tituly nejsou dostatečně popsány. Práce je psána srozumitelně, avšak není vždy v souladu s gramatickými pravidly. To, co lze v práci ocenit je její teoretická část. Upozorňuje na rozdílné předpoklady obou studovaných škol a na důsledky, které se promítají do pojmového aparátu a interpretačních schémat.

Dotazy k diskusi:

Literaturu, kterou používáte členíte na základní, pomocnou a odbornou. Můžete vysvětlit důvod tohoto členění?

Na s. 16 se kriticky vyjadřujete k činnosti jednotlivých aktérů ÚOHS – vytýkáte jim nedostatečnou profesionalitu a politické angažmá. Jakou roli hraje odbornost ve fungování orgánů veřejné správy? Má význam politické ovlivňování exekutivy?

Na s. 21 uvádíte větu „rozhodnutí jednotlivce je pro teorii hlavního proudu analytickou jednotkou“; můžete toto tvrzení objasnit? chápete vztah odbornosti, exekutivní správy a politiky.

Na s. 22 uvádíte větu „Rakouská škola vzešla Z marginalistické revoluce, která začala v roce 1871.“ Můžete objasnit pojem revoluce, který se uplatňuje v sociálních vědách.

Na s. 23 charakterizujete argumentaci von Misese dvěma větami: podnikatel je v důsledku nejistoty nucen ke spekulacím ... a další věta uvádí ... trh je skupina účelově jednajících lidí. Jak tedy lze charakterizovat podnikatele? Spekuluje nebo jedná účelově?

Lze obhájit stanovisko, že neexistuje veřejný zájem, které uvádíte na s. 34? Jak byste charakterizovala sociální pravidla či sociální normy?

Návrh bodového hodnocení: práci hodnotím jako velmi dobrou, v rozsahu 25-27 kreditů.

Müller Karel.
V Praze, 22.2.2006